

राज्यातील महिला उद्योजकांसाठी
विशेष धोरण - २०१७ अंतर्गत अनुदाने
मंजूरी व वितरणाची मार्गदर्शक तत्वे.

महाराष्ट्र शासन
उद्योग, ऊर्जा व कामगार विभाग
शासन निर्णय क्र. :- साप्रोयो-२०१७/प्र.क्र.१५/उद्योग-८
मादाम कामा मार्ग, हुतात्मा राजगुरु चौक,
मंत्रालय, मुंबई-४०० ०३२.
दिनांक :- १७ मे, २०१८

संदर्भ :-

- १) शासन निर्णय क्रमांक साप्रोयो-२०१३/प्र.क्र.५४/उद्योग-८, दि. ०१/०४/२०१३.
- २) शासन निर्णय क्रमांक साप्रोयो-२०१३/प्र.क्र.१५७/उद्योग-८, दि. १२/०८/२०१३.
- ३) शासन निर्णय क्रमांक साप्रोयो-२०१३/प्र.क्र.१५२/उद्योग-८, दि. १९/१०/२०१३.
- ४) शासन निर्णय क्रमांक साप्रोयो- २०१७/प्र.क्र. १५/उद्योग-८, दि. १४/१२/२०१७.

प्रस्तावना-

राज्यातील उद्योगांचा दुर्गम व अविकसित क्षेत्रामध्ये प्रसार व चालना देण्यासाठी राज्य शासनातर्फे या भागात स्थापन होणाऱ्या नवीन/विस्तारीत उद्योगांना प्रोत्साहन देण्याकरीता सामुहिक प्रोत्साहन योजना-२०१३ राबविण्यात येत आहे.

राज्याच्या औद्योगिक वाढीच्या मुख्य प्रवाहात महिला उद्योजकांच्या सक्रिय सहभागाने सर्वसमावेशक आर्थिक विकास होण्यासाठी राज्य शासनाने महिला उद्योजकांसाठी विशेष धोरण संदर्भ क्र.२ च्या दि. १४/१२/२०१७ रोजीच्या शासन निर्णयान्वये जाहीर केले आहे. सदर धोरणांच्या अंमलबजावणीसाठी अनुदाने मंजूरी व वितरणाची मार्गदर्शक तत्वे विहित करण्यासाठी शासन खालीलप्रमाणे निर्णय घेत आहे :-

शासन निर्णय-

प्रस्तावित महिला उद्योजकांसाठी विशेष धोरण-२०१७ अंतर्गत सामुहिक प्रोत्साहन योजना-२०१३ आणि त्याव्यतिरिक्त अन्य सवलती देण्याचा मानस आहे. महिला उद्योजकांसाठी विशेष प्रोत्साहन योजनेची ठळक वैशिष्ट्ये खालीलप्रमाणे राहतील :

१. महिला उद्योजक - व्याख्या

महिला उद्योजकांच्या व्याख्येमध्ये खालील घटक प्रस्तावित करण्यात येत आहेत.

- अ) एकल मालकी घटक - महिला उद्योजकाचे १००टके भागभांडवल.
- ब) भागिदारी घटक - भागिदारी घटक ज्यामध्ये महिला उद्योजकांचे १०० टके भागभांडवल.
- क) सहकारी क्षेत्र - सहकार कायद्यांतर्गत नोंदलेल्या सहकारी संस्थेमध्ये १०० टके महिला उद्योजकांचा समावेश असलेली संस्था.
- ड) खाजगी किंवा सार्वजनिक मर्यादीत घटक - ज्या घटकामध्ये महिला उद्योजकांचे १०० टके भागभांडवल असेल अशी कंपनी.
- इ) स्वयंसहायता बचत गट - जे बचत गट सक्षम प्राधिकरणाकडे नोंदणीकृत असून, सदर व्याख्येतील क्रमांक “क” अथवा “ड” नुसार स्थापित झालेले आहेत.

उद्योगांच्या उपरोक्त नमूद केलेल्या घटकांमध्ये किमान ५० टक्के महिला कामगार कार्यरत असलेल्या उपक्रमांना या योजनेतर्गत प्रोत्साहनासाठी पात्र समजण्यात येईल. विस्तारीकरणाच्या प्रकरणांमध्ये विस्तारीकरणामध्ये व मूळ प्रकल्पात मिळून एकत्रित महिला कामगारांची संख्या किमान ५० टक्के असावी. उद्योग घटकाच्या घटनेच्या नोंदीप्रमाणे घटक हा मुलतः वर नमूद “अ” ते “इ” मधील नमूद मालकी प्रकारात महिला उद्योजक व्याख्येत बसणारा असावा.

२. योजनेची व्याप्ती

सुक्ष्म, लघु व मध्यम उपक्रम विकास (MSMED) अधिनियम २००६ अंतर्गत उत्पादनासाठी (म्हणजे यंत्र सामुग्रीतील (Plant & Machinery)) गुंतवणूक खालीलप्रमाणे असणारे उत्पादनासाठी उद्योग आधार धारण करणारे किंवा प्रचलित सामुहिक प्रोत्साहन योजना २०१३ मध्ये विहित केलेल्या परिभाषेनुसार सुक्ष्म, लघु व मध्यम पात्र उपक्रम प्रस्तुत विशेष प्रोत्साहन योजनेसाठी पात्र असतील.

अ.क्र.	उद्योगाचा प्रकार	यंत्रसामुग्रीतील गुंतवणूक मर्यादा
१.	सुक्ष्म उद्योग	रु. २५ लक्ष पर्यंत
२.	लघु उद्योग	रु. २५ लक्षापेक्षा जास्त व रु. ५ कोटी पर्यंत
३.	मध्यम उद्योग	रु. ५ कोटीपेक्षा जास्त व रु. १० कोटी पर्यंत.

३. पात्रता

सामुहिक प्रोत्साहन योजना २०१३ नुसार पात्र असणारे आणि महिला उद्योजकाच्या व्याख्येत बसणारे (परिच्छेद क्र.१ मध्ये नमूद करण्यात आलेले निकष पूर्ण केलेल्या) तसेच परिणामकारक टप्प्यांपैकी किमान ९ परिणामकारक टप्पा दिनांक १४.१२.२०१७ नंतर पूर्ण केलेला आहे आणि दिनांक १४.१२.२०१७ रोजी किंवा त्यानंतर उत्पादनात गेले आहेत.

४. विशेष योजनेचा कार्यकालावधी (operative period)

प्रस्तुत महिला उद्योजकांसाठी विशेष सामुहिक प्रोत्साहन योजनेचा कालावधी दिनांक १४.१२.२०१७ पासून पुढील ०५ वर्षाच्या कालावधीसाठी अथवा शासनाच्या पुढील आदेशापर्यंत वैध राहील.

५. विशेष प्रोत्साहन योजनेचे स्वरूप

i) विशेष प्रोत्साहन योजना

योजनेतर्गत पात्र घटकांना सामुहिक प्रोत्साहन योजना २०१३ चे सर्व निकष व अटी लागू राहील. हि योजना दिनांक १४.१२.२०१७ नंतर अर्ज केलेल्या अथवा उत्पादनात गेलेल्या नविन व विस्तारीत पात्र सुक्ष्म, लघु व मध्यम उपक्रमांना लागू आहे.

ii) विशेष प्रोत्साहन योजनेसाठी तालुक्यांचे वर्गीकरण

विशेष प्रोत्साहन योजनेसाठी सामुहिक प्रोत्साहन योजना २०१३ च्या अंतर्गत विहित केल्याप्रमाणे तालुक्यांचे विविध प्रवर्गात केलेले वर्गीकरण लागू राहील. (शासन निर्णय क्रमांक साप्रोयो-२०१३/प्र.क्र.५४/उद्योग-८, दि. ०१/०४/२०१३). सदर वर्गीकरणानुसार “अ” व “ब” विभागातील उद्योजकांसाठी “क” विभागातील सवलती लागू राहील. “क” व “ड”

विभागातील उद्योजकांसाठी “ड+” विभागातील सवलती लागू राहतील. “ड+” व विना उद्योग जिल्हा विभागातील उद्योगांसाठी नक्षल प्रभावित विभागातील सवलती लागू होतील.

iii) **सुक्ष्म, लघु व मध्यम उपक्रमांचे वर्गीकरण**

विशेष प्रोत्साहन योजनेसाठी सामुहिक प्रोत्साहन योजना-२०१३ मधील परिच्छेद क्र.२.२ (i) प्रमाणे सुक्ष्म, लघु व मध्यम उपक्रमांचे वर्गीकरण राहील.

iv) नविन घटक, विस्तार / विविधीकरण प्रकल्प, पात्रता प्रमाणपत्र, पात्रता कालावधी, कार्यकाल कालावधी, कार्यकाल कालावधी, परिणामकारक टप्पे, स्थिर मालमत्ता, ढोबळ स्थिर भांडवली गुंतवणूक, पात्र गुंतवणूक, थेट रोजगार, पात्र उत्पादने, कच्चा माल, आजारी घटक, वर्ष यांची व्याख्या सामुहिक प्रोत्साहन योजना २०१३ मध्ये विहित केल्याप्रमाणे राहील.

d) **कार्य नियमावली**

कार्य नियमावलीची व्याख्या सन १९७९ च्या शासन निर्णयाप्रमाणे किंवा त्यात वेळोवेळी झालेल्या बदलानुसार राहील.

७) **महिला धोरणाच्या अंमलबजावणीसाठी कार्यान्वित यंत्रणा**

महिला धोरणाच्या अंमलबजावणीसाठी सामुहिक प्रोत्साहन योजना -२०१३ मध्ये सुक्ष्म, लघु व मध्यम उद्योगांसाठी विहित केल्याप्रमाणे राहील.

c) **भांडवली अनुदान**

नविन व विस्तारीत पात्र सुक्ष्म, लघु व मध्यम उपक्रमांना तालुका वर्गीकरणानुसार अनुज्ञेय स्थिर भांडवली गुंतवणुकीच्या १५ टक्के ते ३५ टक्के दराने रु.२० ते रु.१०० लाख मर्यादेपर्यंत भांडवली अनुदान देण्यात येईल. प्रस्तुत भांडवली अनुदान घटकाचे उत्पादन सुरु झाल्यापासून ५ समान वार्षिक हफ्त्यांमध्ये वितरीत करण्यात येईल.

अ.क्र.	साप्रोयो-२०१३ नुसार तालुक्याचे वर्गीकरण	भांडवली अनुदान (स्थिर भांडवली गुंतवणूकीचे %)	विशेष भांडवली अनुदानाची कमाल मर्यादा (रु. लाखात)
१.	"अ" व "ब"	१५%	२०
२.	क	१५%	२०
३.	ड	२०%	२५
४.	ड+	२५%	५०
५.	उद्योग नसलेले जिल्हे व नक्षल प्रभावित विभाग	३५%	१००

केंद्र शासन, राज्यशासन तसेच त्यांचे उपक्रम यांचेमार्फत इतर योजनेंतर्गत भांडवली अनुदान मिळत असलेल्या घटकांना संबंधित योजनेचा लाभ अनुज्ञेय होईल परंतु एकत्रित भांडवली अनुदानाची रक्कम जास्तीत जास्त ५०% च्या वर अनुज्ञेय राहणार नाही. सदर अनुदान सामुहीक प्रोत्साहन योजनेच्या अर्थसंकल्पीय तरतुदीमधून भागवण्यात येईल.

९) वीज दर अनुदान

प्रस्तुत योजनेतर्गत सुक्ष्म लघु व मध्यम गटातील नविन व विस्तारीत उपक्रम हे वापरलेल्या वीजेवरील भरणा करण्यात आलेल्या वीजदराच्या अनुदानासाठी पात्र असतील.

विदर्भ, मराठवाडा व उत्तर महाराष्ट्रातील जिल्हे तसेच कोकण विभागातील रत्नागिरी व सिंधुदूर्ग जिल्हयातील उद्योगांना प्रति युनिट वीजेमागे रु.२/- व राज्यातील इतर जिल्हयातील उद्योगांना प्रत्येक युनिट वीजेमागे रु.१/- एवढी सवलत, प्रत्यक्ष उत्पादन सुरु झाल्यानंतर ५ वर्ष कालावधीसाठी अनुज्ञेय असेल. वीज शुल्क सवलत ही सामुहिक प्रोत्साहन योजना-२०१३ अंतर्गत उद्योग विभागाच्या अर्थसंकल्पिय तरतुदीतून दिली जाईल. वीज दर अनुदानाचे दावे हे सामुहिक प्रोत्साहन योजना-२०१३ मधील विहित कार्यपद्धतीनुसार (शासन आदेश क्र. No.: PSI-२०१३/C R १५२/Ind-८, दि. १९.१०.२०१३) छाननी व मंजूर केले जातील.

१०) व्याज दर अनुदान

नविन व विस्तारीत पात्र सुक्ष्म, लघु व मध्यम उपक्रम हे व्याजदर अनुदानासाठी पात्र असतील. स्थावर मत्ता संपादन करण्यासाठी बँका व सार्वजनिक वित्तीय संस्थांकडून घेतलेल्या मुदत कर्जावर प्रत्यक्ष भरणा केलेल्या व्याजासाठी व्याजदर अनुदान देय राहील. कोणत्याही संस्थेकडून किंवा भारत सरकारच्या एखादया योजने अंतर्गत प्राप्त होणारी व्याजातील सवलत व दंड / चक्रवाढ व्याज वजा करून वित्तीय संस्थेचा प्रत्यक्ष व्याजदर किंवा ५ टक्के यापैकी जे कमी असेल त्या व्याजदराने अनुदान गणित केली जाईल. दरवर्षी देय व्याज अनुदानाच्या प्रमाण हे संबंधीत वर्षामधील भरणा झालेल्या वीज वापराच्या देयकांच्या दुपटीपेक्षा जास्त असणार नाही. सदर सवलत योजना ही सामुहिक प्रोत्साहन योजना-२०१३ अंतर्गत अनुज्ञेय व्याज सवलतीच्या ऐवजी देय असेल. व्याज दर अनुदानाचे दावे हे सामुहिक प्रोत्साहन योजना-२०१३ मधील विहित कार्यपद्धतीनुसार (शासन आदेश No.: PSI-२०१३/C R १५२/Ind-८, दि. १९.१०.२०१३) छाननी व मंजूर केले जातील.

११) कामगार कल्याण सहाय्य

नविन व विस्तारीत पात्र उद्योगातील महिला कामगारांसाठी कर्मचारी भविष्य निर्वाह निधी / राज्य कामगार कल्याण योजनेतील घटकाच्या योगदानाच्या ५० टक्के पर्यंतची रक्कम ५ वर्षाच्या कालावधीसाठी अनुदानास पात्र असेल. सदर अनुदान सामुहिक प्रोत्साहन योजनेमधील विहित कार्यपद्धतीनुसार (शासन आदेश क्र. No.: PSI-२०१३/C.R.१५७/Ind-८, दि. १२.०८.२०१३) छाननी व मंजूर केले जातील.

१२) प्रोत्साहनांसाठी अर्ज सादर करणे, प्रोत्साहनाचा दावा करणे, आदीबाबत सामुहिक प्रोत्साहन योजना - २०१३ च्या शासन निर्णय दिनांक ०१.०४.२०१३ मधील परिच्छेद क्र.७.१, ७.२, ७.३ व ७.४ च्या तरतुदी लागू राहतील.

१३) राज्यस्तरीय समन्वय समिती

महिला उद्योजकता विशेष धोरणातील विविध बाबींसंदर्भात सामुहिक प्रोत्साहन योजना-२०१३, शासन निर्णय दिनांक ०१.०४.२०१३ मधील परिच्छेद क्र.९ अन्वये गठीत राज्यस्तरीय समन्वय समिती मार्फत विविध सवलतींच्या पात्रात निकष व वाटपाची कार्यपद्धती व त्यात सुधारणा करणेबाबत निर्णय घेण्यात येईल. सदर समितीने घेतलेल्या निर्णयाची अंमलबजावणी शासनाच्या योग्य स्तरावर घेतलेल्या मान्यतेनंतरच लागू केले जातील.

१४) संनियंत्रण व पुर्नरिक्षण

संदर्भाधीन शासन निर्णय क्र. पीएसआय २०१३/प्र.क्र. ५४/उ-८ दि.१.४.२०१३ च्या परिच्छेद ८.१, ८.२, ८.३ व ८.४ च्या तरतूदीप्रमाणे पात्र घटकांचे उत्पादन प्रक्रीयांचे संनियंत्रण करण्यात येईल.

सदर शासन निर्णय महाराष्ट्र शासनाच्या www.maharashtra.gov.in या संकेतस्थळावर उपलब्ध करण्यात आला असून त्याचा सांकेतांक २०१८०५१७१२३१४५५५१० असा आहे. हा आदेश डिजीटल स्वाक्षरीने साक्षांकित करून काढण्यात येत आहे.

महाराष्ट्राचे राज्यपाल यांच्या आदेशानुसार व नावाने.

(श्रद्धा कोचरेकर)
अवर सचिव, महाराष्ट्र शासन

प्रत,

१. मा. मुख्यमंत्री, यांचे प्रधान सचिव महाराष्ट्र राज्य, मंत्रालय, मुंबई-३२.
२. सर्व संबंधित मा.मंत्री यांचे सचिव, मंत्रालय, मुंबई,
३. सर्व संबंधित मा.राज्यमंत्री यांचे खाजगी सचिव, मंत्रालय, मुंबई,
४. मा.विरोधी पक्षनेता, विधानपरिषद/विधानसभा यांचे खाजगी सचिव, विधानभवन, मुंबई.
५. सर्व विधानमंडळ सदस्य, महाराष्ट्र राज्य,
६. मा.मुख्य सचिव, मंत्रालय, मुंबई
७. सर्व मंत्रालयीन विभागाचे अपर मुख्य सचिव/प्रधान सचिव/सचिव, मंत्रालय, मुंबई,
८. आयुक्त, कौशल्य विकास , रोजगार व उद्योजकता संचालनालय, कोकण भवन, नवी मुंबई,
९. महालेखापाल (लेखा व अनुज्ञेयता)-१ महाराष्ट्र , मुंबई
१०. महालेखापाल (लेखा व अनुज्ञेयता)-२, महाराष्ट्र नागपूर,
११. महालेखापाल (लेखा परिक्षा)-१, महाराष्ट्र मुंबई
१२. महालेखापाल (लेखा परिक्षा)-२ महाराष्ट्र नागपूर
१३. अधिदान व लेखा अधिकारी, मुंबई
१४. निवासी व लेखा परीक्षा अधिकारी, मुंबई
१५. मुख्य कार्यकारी अधिकारी , महाराष्ट्र औद्योगिक विकास महामंडळ, अंधेरी मुंबई.
१६. विकास आयुक्त तथा उद्योग संचालक, नवीन प्रशासन इमारत, पहिला मजला मंत्रालय, मुंबई-३२
१७. दलित इंडीयन चॅंबर्स ऑफ कॉमर्स अँड इंडस्ट्री.
१८. सर्व कार्यासने, उद्योग विभाग, उद्योग ऊर्जा व कामगार विभाग, मंत्रालय, मुंबई - ३२.